

Beleid Research Data Management

Vrije Universiteit Amsterdam | Versie 2.0, 17-2-2020

INLEIDING

Vrije Universiteit Amsterdam hecht sterk aan de toegankelijkheid van onderzoeksoutput: publicaties en data.¹ Die zijn van belang voor de zichtbaarheid, de controleerbaarheid en het hergebruik van onderzoek.²

Deze notitie bevat de VU-brede uitgangspunten voor een zorgvuldige omgang met onderzoeksdata. De faculteiten maken een facultaire uitwerking die voldoet aan het centrale beleid en de afdelingen en onderzoeksinstituten binnen de faculteiten afdekt.

Deze notitie geeft weer hoe de verantwoordelijkheden ten aanzien van onderzoeksdata binnen de VU worden belegd, uitgaande van de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit (voorheen Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening) van de VSNU, het Standard Evaluation Protocol (SEP) for Research Assessments in the Netherlands 2015-2021, de FAIR-principes³ voor onderzoeksdata en relevante wet- en regelgeving. Daarnaast geeft de notitie de faciliteiten weer die de VU biedt voor het beheer van onderzoeksdata. De notitie kan geactualiseerd worden als ontwikkelingen daar om vragen.

DOEL VAN HET BELEID RESEARCH DATA MANAGEMENT

Het doel van deze notitie is:

1. dat onderzoekers op een zorgvuldige manier met hun onderzoeksdata omgaan, zodat:
 - de impact van onderzoek wordt vergroot,
 - onderzoekers de wetenschappelijke integriteit van hun onderzoek kunnen aantonen,
 - onderzoekers voldoen aan wettelijke vereisten, gedragscodes en eisen van subsidieverstrekkers op het gebied van het beheer van onderzoeksdata;
2. dat bij onderzoekers de bewustwording over het belang van Research Data Management wordt vergroot;
3. dat bij onderzoekers de verantwoordelijkheden ten aanzien van Research Data Management worden verhelderd.

¹ Onderzoeksdata zijn gedefinieerd als vastgelegde informatie die noodzakelijk is om wetenschappelijk onderzoek te onderbouwen. Afhankelijk van het vakgebied kan het gaan om bijvoorbeeld tekst, beeld, geluid, spreadsheets, databases, statistische gegevens, geografische data, etc. Niet-digitaliseerbare onderzoeksdata vallen buiten de kaders van dit beleid.

² Zie ook het instellingsplan Vrije Universiteit.

³ Zie de website van [FORCE11](https://www.force11.org/group/fairgroup/fairprinciples) (<https://www.force11.org/group/fairgroup/fairprinciples>) voor een beschrijving van de 'FAIR data principles' en het artikel van [Wilkinson et al.](#) (2016; doi:10.1038/sdata.2016.18) voor een uitgebreide toelichting.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN

1. De VU hecht sterk aan de toegankelijkheid van onderzoeksoutput: publicaties en data. Die zijn van belang voor de zichtbaarheid, de controleerbaarheid en het hergebruik van onderzoek.
2. De VU onderschrijft de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit van de VSNU.⁴ Deze gedragscode stelt over de omgang met onderzoeksdata onder meer:
 - 3.2.10 Beschrijf waar nodig hoe de verzamelde onderzoeksgegevens worden geordend en gecategoriseerd, zodat de onderzoeksgegevens controleerbaar zijn en kunnen worden hergebruikt.
 - 3.2.11 Maak de onderzoeksgegevens en de onderzoeksdata na afloop van het onderzoek zoveel mogelijk publiek beschikbaar. Leg, als onderzoeksgegevens en/of de onderzoeksdata niet voor het publiek beschikbaar gemaakt kunnen worden, de valide redenen daarvoor vast.
 - 3.3.23 Beschrijf eerlijk, zorgvuldig en zo transparant mogelijk de data die verzameld zijn voor en/of gebruikt zijn in het onderzoek.
 - 3.3.24 Beheer de verzamelde data zorgvuldig en bewaar zowel de ruwe als de bewerkte versies gedurende een voor de discipline en methodologie passende termijn.
 - 3.3.25 Werk er aan mee dat data waarvoor dat gepast is, overeenkomstig de FAIR-beginselen vindbaar, toegankelijk, interoperabel en herbruikbaar zijn (Findable, Accessible, Interoperable, Re-usable).
 - 3.4.35 Wees transparant over de gevolgde methode en werkwijze, en leg deze waar relevant vast in onderzoeksprotocollen, logboeken, lab journals of verslagen. De wetenschappelijke argumentatie moet helder zijn en de stappen in het onderzoeksproces moeten controleerbaar zijn. Doorgaans zal dit betekenen dat het onderzoek voldoende gedetailleerd moet zijn beschreven om de dataverzameling te kunnen repliceren en de data-analyse te kunnen herhalen.
 - 3.4.45 Maak de onderzoeksgegevens en de onderzoeksdata na afloop van het onderzoek zoveel mogelijk publiek beschikbaar. Leg, als onderzoeksgegevens en/of de onderzoeksdata niet voor het publiek beschikbaar gemaakt kunnen worden, de valide redenen daarvoor vast.

De gedragscode formuleert verder de volgende zorgplichten voor instellingen:

- 4.4.11 Verzorg een onderzoeksinfrastructuur waarin goed databeheer de regel is en wordt gefaciliteerd.
- 4.4.12 Zorg dat data, softwarecodes, protocollen, onderzoeksmateriaal en bijbehorende meta-data zoveel als mogelijk duurzaam bewaard kunnen worden.
- 4.4.13 Zorg dat alle data, softwarecodes en onderzoeksmaterialen, al dan niet gepubliceerd, worden beheerd en gedurende een voor de discipline(s) en methodologie passende periode veilig worden bewaard.
- 4.4.14 Zorg dat data, in navolging van de FAIR-beginselen, zoveel als mogelijk openbaar en toegankelijk zijn en voor zover noodzakelijk vertrouwelijk blijven.
- 4.4.15 Zorg dat inzichtelijk is hoe toegang tot data, softwarecodes en onderzoeksmateriaal kan worden verkregen.

⁴ Het betreft de gedragscode van 2018 (https://vsnu.nl/wetenschappelijke_integriteit.html). NB: de vorige versie van het beleid Research Data Management (2016) was gebaseerd op de Code Wetenschapsbeoefening 2004 (versie 2014).

3. Het Standard Evaluation Protocol (SEP) for Research Assessments in the Netherlands 2015-2021⁵:
 - Een beoordelingscommissie die een evaluatie volgens SEP uitvoert, beoordeelt het beleid van een onderzoeksinstituting op het gebied van onderzoeksintegriteit en de manier waarop de instelling ernaar streeft om schendingen van onderzoeksintegriteit te voorkomen. De commissie evalueert hoe de instelling omgaat met onderzoeksdata, Research Data Management en integriteit.
 - De zelfbeoordeling die onderzoeksinstitutingen uitvoeren in het kader van SEP bevat vragen over hoe instellingen omgaan met ruwe en bewerkte data en hoe ze die opslaan.
4. Onderzoek voldoet aan toepasselijke wet- en regelgeving, waaronder:
 - Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)
 - Uitvoeringswet AVG (UAVG)
 - Wet Medisch Wetenschappelijk Onderzoek met mensen (WMO)
 - Gedragscode Gezondheidsonderzoek
 - Wet op Dierproeven (Dierproevenregeling, dierproevenbesluit)
5. Eigendom van de onderzoeksdata is voor zover van toepassing onderhevig aan wetgeving intellectueel eigendom (Auteurswet, Rijksoctrooiwet, Databankenwet), de CAO Nederlandse universiteiten (Artikel 1.20-1.23) en de [Regeling Kennisexploitatie VU](#)⁶, tenzij anders overeengekomen met subsidieverstrekkingen.

⁵ Vrij vertaald naar het Nederlands op basis van de [Engelse versie van het SEP](https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/standard-evaluation-protocol-2015-2021): <https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/standard-evaluation-protocol-2015-2021>.

⁶ [Regeling Kennisexploitatie VU](https://vunet.login.vu.nl/services/pages/detail.aspx?cid=tcm%3a164-321445-16): <https://vunet.login.vu.nl/services/pages/detail.aspx?cid=tcm%3a164-321445-16>.

VERANTWOORDELIJKHEDEN

ONDERZOEKERS

1. Onderzoekers zijn verantwoordelijk voor de naleving van wettelijke en ethische vereisten ten aanzien van hun onderzoeksdata, inclusief toetsing bij ethische commissies⁷ indien nodig.⁸
2. Onderzoekers zijn er verantwoordelijk voor dat hun onderzoeksdata gedurende de *data life cycle*⁹ betrouwbaar, herleidbaar en veilig opgeslagen zijn en dat ze hierover kunnen rapporteren naar hun afdelingshoofd, bijvoorbeeld bij uitdiensttreding. Tegelijkertijd zijn afdelingshoofden ook verantwoordelijk voor het maken van afspraken hierover met onderzoekers, zie punt 7 onder 'Verantwoordelijkheden' in dit beleid.
3. Onderzoekers zijn verantwoordelijk voor de archivering van hun onderzoeksdata voor minimaal tien jaar na het moment van publicatie, tenzij wettelijke bepalingen, discipline-specifieke richtlijnen of contractuele bepalingen anders voorschrijven. Als moment van publicatie wordt de eerste online openbaarmaking gehanteerd. Indien er geen online publicatiedatum is, geldt de formele publicatiedatum van de uitgever. Als een onderzoeker in de tijd tussen het indienen van een voorgenomen publicatie en het moment van publicatie uit dienst gaat, moeten er afspraken worden gemaakt over de verantwoordelijkheid voor data-archivering conform punt 2 en punt 7 onder 'Verantwoordelijkheden' in dit beleid.
4. Onderzoekers zijn verantwoordelijk voor het kunnen delen van hun onderzoeksdata voor wetenschappelijk gebruik en ter verificatie, onder andere door ze toegankelijk ('Accessible' uit FAIR) te maken voor anderen, bij voorkeur en waar mogelijk met een 'Persistent Identifier'.¹⁰ Voordat onderzoeksdata worden gedeeld voor gebruik of ter verificatie, moet de onderzoeker zorgen dat aan de wettelijke en ethische vereisten wordt voldaan. Indien onderzoeksdata ook persoonsgegevens betreffen, zal moeten worden beoordeeld of deze gegevens kunnen worden gedeeld met de betreffende partij en zo ja, onder welke voorwaarden.
5. De VU zorgt ervoor dat onderzoeksdata die aan de VU worden gegenereerd, vindbaar ('Findable' uit FAIR) zijn door een beschrijving van deze datasets op te nemen in het 'Current Research Information System' (CRIS) van de VU.¹¹ De rol voor onderzoekers in dit proces is als volgt. Onderzoekers kunnen deze registratie zelf doen, of zichzelf of onderzoeksondersteuners kunnen de CRIS-beheerder (vuresearchportal.ub@vu.nl)

⁷ Zie de [LibGuide Research Data Management](http://libguides.vu.nl/researchdata/laws-and-regulations#s-lg-box-wrapper-16956668) (<http://libguides.vu.nl/researchdata/laws-and-regulations#s-lg-box-wrapper-16956668>) voor een overzicht van ethische commissies.

⁸ De universiteit (Stichting VU) is uiteindelijk juridisch verantwoordelijk voor naleving van de geldende wet- en regelgeving, waaronder de AVG.

⁹ Een *data life cycle* omvat de verschillende componenten van het omgaan met onderzoeksgegevens in de verschillende fases van het onderzoeksproces (opzet, analyse en afronding): het voorbereiden, creëren, verzamelen, verwerken, analyseren, bewaren, beschikbaar maken en hergebruiken van data.

¹⁰ Zie bijvoorbeeld de website van het Netwerk Digitaal Erfgoed voor uitleg over '[Persistent Identifiers](https://www.netwerkdigitaalervoed.nl/kennis-en-voorzieningen/digitaal-erfgoed-houdbaar/persistent-identifiers/)' (<https://www.netwerkdigitaalervoed.nl/kennis-en-voorzieningen/digitaal-erfgoed-houdbaar/persistent-identifiers/>).

¹¹ NB: het gaat hier slechts om registratie van de datasets. Voor de daadwerkelijke archivering van de data zelf kunnen onderzoekers gebruik maken van de digitale archieven die de VU daarvoor aanbiedt, maar ze mogen hun data ook in externe archieven deponeren, mits daarmee geen wettelijke en ethische regels worden geschonden.

verzoeken dit te doen middels het doorgeven van de benodigde informatie (e.g. locatie waar de dataset gearchiveerd is, auteursgegevens, projectgegevens).

6. Onderzoekers die persoonsgegevens verzamelen en verwerken bij hun onderzoek, moeten in aanvulling op het voldoen aan de vereisten uit de AVG en de UAVG ook de verwerking(en) registreren in het verwerkingsregister voor persoonsgegevens. Het bijhouden van een register van verwerkingen is een wettelijke verplichting (opgelegd door de AVG). Voor ondersteuning op dit punt zijn de privacycontactpersonen¹² ('Privacy Champions') in de faculteiten het eerste aanspreekpunt.

AFDELINGSHOOFDEN

7. Afdelingshoofden zijn verantwoordelijk voor het maken van afspraken met onderzoekers over het beheer van hun onderzoeksdata, in ieder geval bij uitdiensttreding van een onderzoeker, zie ook punt 2 in dit beleid.

FACULTEITEN

8. Faculteiten stellen een facultair beleid Research Data Management op, waarbij alle afdelingen en instituten binnen de faculteit worden afgedekt, met daarin indien nodig discipline-specifieke protocollen.
9. De decaan legt jaarlijks verantwoording af in het PO (Portefeuillehoudersoverleg) over het gevoerde beleid ten aanzien van Research Data Management.

UNIVERSITEIT

10. De universiteit is uiteindelijk verantwoordelijk voor naleving van geldende wet- en regelgeving door de VU en de onderzoekers aan de VU, waaronder de AVG en de UAVG.
11. De universiteit is verantwoordelijk voor het aanbieden van basisfaciliteiten¹³ voor Research Data Management. De universiteit faciliteert de vindbaarheid van onderzoeksdata middels CRIS (zie ook punt 5 onder 'Verantwoordelijkheden' voor onderzoekers in dit beleid), waarin datasets kunnen worden geregistreerd, en ondersteunt onderzoekers waar mogelijk bij de datasetregistratie.¹⁴
12. De universiteit is verantwoordelijk voor het geven van trainingen, ondersteuning en advies aan onderzoekers op het gebied van Research Data Management.

FACILITEITEN

1. De VU ondersteunt onderzoekers bij het plannen, beheren, analyseren en archiveren van onderzoeksdata. Op de [LibGuide Research Data Management](#)¹⁵ staat een overzicht van alle relevante producten en ondersteunende diensten en worden alle aspecten van Research Data Management verder toegelicht.
2. Voor het registreren van onderzoek met persoonsgegevens heeft de VU een verwerkingsregister. Elke faculteit en dienst heeft één of meer privacycontactpersonen ('Privacy Champions') die de eerstelijns-ondersteuning verzorgen. De lijst met Privacy

¹² Zie VUnet voor de lijst met [Privacy Champions](#) (<https://vunet.login.vu.nl/services/Pages/categorydetail.aspx?cid=tcm:164-890669-16&category=tcm:164-892563-1024>).

¹³ De actuele faciliteiten worden weergegeven op de [themasite onderzoeksdata op VUnet](#) (<https://vunet.login.vu.nl/themes/pages/standaard.aspx?cid=tcm%3a164-780295-16>) en op de [LibGuide Research Data Management](#) (<http://libguides.vu.nl/researchdata/>).

¹⁴ Deze ondersteuning zal door de Universiteitsbibliotheek (UB) worden verzorgd.

¹⁵ [LibGuide Research Data Management](#): <http://libguides.vu.nl/researchdata>.

Champions is beschikbaar op [VUnet](#).¹⁶ De VU heeft ook privacy-juristen bij Bestuurszaken¹⁷, die als tweedelijnsondersteuning fungeren, evenals een Functionaris voor Gegevensbescherming (FG)¹⁸, die toezicht houdt op de naleving van de wetgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens door de VU en een onafhankelijke adviesrol heeft.

3. De VU biedt de volgende ondersteuning op het gebied van IT en informatiebeveiliging:
 - a. Algemene vragen van onderzoekers over informatiebeveiliging: RDM Support Desk (rdm@vu.nl). Hierbij gaat het om praktische vragen, bijvoorbeeld het kiezen van een geschikt opslagmedium voor onderzoeksdata.
 - b. Melden van (mogelijke) informatiebeveiligingsincidenten: IT Servicedesk (servicedesk.it@vu.nl). Een beveiligingsincident is een gebeurtenis waarbij de mogelijkheid bestaat dat de vertrouwelijkheid, integriteit of beschikbaarheid van informatie of informatieverwerkende systemen in gevaar is of kan komen, bijvoorbeeld ongeautoriseerde toegang tot data (hacken), verlies van een usb-stick met gevoelige informatie, diefstal van data of hardware.
 - c. Advies of ondersteuning op maat: relatiemanagement. Via de relatiemanagers van IT kunnen onderzoekers een aanvraag doen voor IT-capaciteit ten behoeve van het opstellen en/of toetsen van beveiligingsplannen of -paragrafen. Een beveiligingsplan is met name van belang bij een ingewikkelde infrastructuur (e.g. internationale samenwerking, gebruik van verschillende bronnen en databases), maatwerkoplossingen en verplichtingen vanuit subsidieverstrekkingen of externe partijen.
 - d. Toetsingsvragen over beleid en strategie op het gebied van informatiebeveiliging: Information Security Officer (ISO)¹⁹. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om vragen over de gevolgen van het gebruik van nieuwe technieken op informatiebeveiliging, of over welke stappen onderzoeksgroepen moeten nemen om overeenkomstig de richtlijnen voor informatiebeveiliging te werken.

¹⁶ [Lijst met Privacy Champions](#):

<https://vunet.login.vu.nl/services/pages/categorydetail.aspx?cid=tcm:164-890669-16&category=tcm:164-892563-1024>.

¹⁷ [Privacy-juristen](#): <https://vunet.login.vu.nl/services/Pages/categorydetail.aspx?cid=tcm:164-851499-16&category=tcm:164-851784-1024>.

¹⁸ [Functionaris voor Gegevensbescherming](#):

<https://vunet.login.vu.nl/services/pages/practicalinformation.aspx?cid=tcm%3a164-913083-16>.

¹⁹ [Information Security Officer](#):

<https://vunet.login.vu.nl/organization/pages/department.aspx?cid=tcm%3a164-882892-16>.